СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 146. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 26 червня 1933. VOL. XLI. No. 146. Jersey City, N. J., Monday, June 26, 1933. THREE CENTS.

СПРОТИВ ПРОТИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ДОЛЯРА ЗРОСТАЄ

ВАШИНГТОН. — Демократичні сенатори, завиті переведенням у життя реформ, які змагають до ліквідації економічної кризи, заявляють, що є проти стабілізації доляра. Кажуть, що в першу чергу треба піднести ціни на товари, як теж піднести заробітні платні. Щойно потім буде можна думати про стабілізацію доляра.

БЕРУТЬСЯ ДО РОЗБУДОВИ.

ВАШИНГТОН. — Державна скарбниця відступила стейтам $400,000,000, призначених на будову доріг, а $135,000,000 воєнному департаментови на будову воєнних кораблів.

ПРОДАВАТИ НЕ НИЖЧЕ КОШТІВ ПРОДУКЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Генерал Джансон, адміністратор „Нешенел Індостріел Риковері Ект", змагає до злагодження конкуренційної боротьби у промислі. Він налягає на промисловців, щоби приняли певний кодекс, який урегулює конкуренцію. Тепер він полагоджується з тим щоби промисловці держалися принаймні того, щоби не продавали товарів нижче коштів продукції.

СОЦІЯЛІСТ ПРО ПОЛОЖЕННЯ В ЕВРОПІ.

НЮ ЙОРК. — Приїхав до Америки д-р Франц Сукуп, соціяліст, президент чехословацького сенату, щоби звидіти Шікаговську Виставу й дати низку відчитів, влаштованих заходами соціялістичної партії.

Д-р Сукуп заявив, що Европа потребує тепер у першу чергу економічних змін, стабілізації валюти, зниження мит і обмеження зброєння. Щойно по тім можна думати про політичні зміни, звязані з Верзайським договором. Сукуп є проти того, щоби цей договір звалювати насильно, війною чи революцією, бо є певний, що можна цього доконати мировими пертрактаціями. Він є теж проти диктатур. Каже, що диктатури приносять тільки терор, війну і загальну катастрофу.

РАДИТЬ РОЗВЯЗАТИ РУЗВЕЛТОВИ РУКИ ЩОДО ДОВГІВ І ТАРИФИ.

НЮ ЙОРК. — Сайлес Строн зі Шікаго, повернувшися з конвенції „Інтернешенел Чембер оф Комерс", яка відбулась у Відні, заповідає, що з Економічної Конференції у Лондоні нічого не вийде. А найважніші справи, себто воєнні довги й справу тарифи, буде можна полагодити тільки тоді, коли Рузвелт дістане вільну руку полагодити ті справи по свому розумінню.

ЗА МІСЯЦЬ БУДЕ МОЖНА ПОЗИЧАТИ НА ЗАДОВЖЕНІ ДОМИ.

ВАШИНГТОН. — „Гом Овнерс Лон Корпорейшен" заповідає, що назначить біля 1 липня своїх менаджерів по стейтах, а за місяць уже буде могла видавати позички на викуп морґеджів.

КЛОПІТ ЧЕРЕЗ ДЖАБИ.

ВАШИНГТОН. — Ґенеральний директор почт, Фарлі, має розкусити твердий горіх, бо натискають на нього посли, сенатори й ріжні впливові демократи, щоби він усував тисячі републиканців з ріжних джабів, а на їх місце наставляв демократів. Напирають, щоби негайно усунув зі служби 800 осіб, занятих у конгресовій бібліотеці.

Є ТІЛЬКИ 200,000 ЖИДІВ У ПАЛЕСТИНІ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Хаїм Вайцман, сіоністичний провідник, котрий прибув до Америки, щоби бути на Жидівськім Дни підчас Шікаговської Вистави, каже, що в Палестині є тепер 200,000 Жидів. За останніх 10 років прибули до Палестини 140,000 Жидів, а якби дано Жидам можність поселитись у Палестині без усяких перешкод, то можна би дістати негайно яких 2,000,000 Жидів з Польщі, Румунії й інших країв.

УСУНУЛИ ЮНІЙНИХ ПРОВІДНИКІВ.

СЕЙНТ ЛУІС. — Реченням екзекутивної ради „Інтернешенел Асосіейшен оф Бридж Строктюрел енд Орнаментел Айорн Воркерс" викинено з юнії пять юнійних лідерів з Ню Джерзи за надужиття влади і рекетірські методи, впроваджені до юнії. Між викиненими є Т. М. Брендл з Джерзи Сіти, котрого називають „міліонерським юнійним провідником". Крім нього викинено: Джана Деланія і Гери Нюмена з Джерзи Сіти, Томеса Шелрока з Нюарку й Томеса Келія з Перт Амбой.

СВЯЩЕНИК ЗА ВИЩІ ПЛАТНІ.

НЮ ЙОРК. — На конвенції делеґатів з 56 католицьких каледжів і університетів, о. д-р Джан Раен, сформулував „католицький погляд" у справі економічної відбудови краю в такий спосіб, що не буде відбудови, як капітал не згодиться на менші зиски і не дасть робітникам змоги більше заробляти. Д-р Раен є професором політичної економії в католицькім університеті у Вашинґтоні.

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ВІДЕНСЬКОЇ „СІЧИ".

Українське Академічне Т-во „Січ" у Відні подає до загального відома, що надзвичайні Ювилейні Загальні Збори Т-ва, які відбулися 6. травня ц. р., іменували з нагоди 65-ліття істнування нашого Т-ва почесними членами „Січи" отсих громадян: Високопреосвященного Митрополита Андрея Шептицького, д-ра Дмитра Донцова, д-ра Луку Мишуґу, ґенерала-четаря Антона Кравса та д-ра Остапа Грицая.

АКАДЕМІЯ В ПАМЯТЬ М. К. САДОВСЬКОГО НА ЗАКАРПАТТІ.

Ужгородське громадянство відсвяткувало при співучасти бувших артистів театру М. К. Садовського память великого артиста й громадянина святочною академією дня 29 квітня ц. р. Артистка В. Іванова-Верес дала гарно оброблену глибоко обдуману й прекрасно виголошену характеристику Миколи Карповича як незрівняного артиста й директора театру, на якого буде український нарід все гордий, та продеклямувала одну з улюблених роль помершого, монолог гетьмана Дорошенка з драми Старицького-Черняхівської „Гетьман Дорошенко". Директор В. Желтвай подав жмут споминів про Миколу Карповича з часів його побуту на Підкарпатті, п. М. Чирський виголосив реферат про Помершого як українського громадянина, що брав найактивнішу участь в українському відродженні та при будові власної держави. Мішаний і стрілецький хор під діріґентурою п. М. Аркаса відспівали кілька пісень, а також прочитано вірш Спиридона Черкасенка, присвячений памяти М. К. Садовського. В академії взяли численну участь усі круги українського громадянства. Між присутніми був також староста міста Ужгороду, п. К. Грабар.

ШТУНДИСТСЬКЕ ХРЕЩЕННЯ.

Штундисти села Мурович на Пінщині зійшлися на молитовне зібрання, щоб охрестити неофіта Кіндрата Федюшку. Хрестити мав сеадник з Борова, Конон Калюта. Однак жінка і діти Федюшки перешкаджали „хрещенню". Зчинилася бійка, яку припинили селяни з солтисом.

НОВА КАНАДІЙСЬКА ПРИСТАНЬ ГОТОВА.

Недавно збудована канадійська пристань Черчил, що висунена найдальше на північ на цілому континенті, на західньому березі заливу Гудсон, буде отворена для вантажних кораблів 1-го липня. Вона буде отворена 15 тижнів, бо пізніше залив замерзає.

Як відомо, пристань Черчил збудовано заходами степових провінцій в ціли скорочення дороги для висилки степової пшениці до Европи, а тимсамим для зменшення кошту перевозу того продукту. Там вибудовано збіжевий склад, що може змістити в собі 2 міліони бушлів збіжа.

Черчил лежить 850 миль на північ від Лейк Супіріор і знаходиться ближче до північного бігуна ніж Сітка на Алясці. В червні треває там ніч із скорого усього несповна чотири години.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ЗНОВ АТАКУЄ ВЕРЗАЙСЬКИЙ МИР.

Націоналістична преса знову почала гострі атаки проти Верзайського мира, особливо за те, що тим миром заборонено Німеччині мати свою військову повітрову фльоту. Ось тепер якийсь невідомий літак розкидав над Берліном відозви проти гітлерівського уряду, а переслідувати його німецькому урядови нема чим.

„МАНДРІВКА ЧАРІВНОЇ ЛЬВОВЯНКИ ПО ЕВРОПІ, АФРИЦІ ТА АЗІЇ".

Львівський „Експрес Ілюстровани" з 30. травня приніс під таким заголовком статейку такого змісту: „До сензаційної фільми подібна просто фантастична карієра молодої, чарівної Львовянки, п. Софії Яблонської. Скінчивши гімназію у Львові, виїхала вона до Парижа, щоби там шукати щастя у фільмі. Спершу стала модельною у великім магазині, а щойно згодом здійснились її мрії: гарна панна Зося дістала маленьку ролю у славній кіновій фірмі Пате Натан. У тому то часі ввійшла вона в середовище артистів і зєднала собі серед малярів популярність як славна Кікі. Тому, що уявляла собою тип непересічної краси, малярі навипередки добивалися, щоби портретувати молоденьку Польку. Вряди-годи п. Яблонська щезала з Парижа. Куди виїжджала, не знав ніхто з її знайомих. Мандрувала імовірно (!) по Африці, шукаючи там пригод і емоцій. Перед роком щезла знову з Парижа. Щойно недавно довідалися, що виїхала на Далекий Схід, на один з численних островів Китайського моря. Поїхала туди либонь з якимсь фільмовим підприємством, що накручує на місцях репортажі. П. Софія Яблонська має нині 28 літ. Її старушка-мама мешкає десь біля Сокаля, а решта її рідні у Львові. Вислідом численних подорожей п. Яблонської є цікава книжка про Мароко, написана барвисто, але дещо нервово. Авторка незвичайна жінка. Має першорядний літературний талант, нахил до романтичних пригод і величезний купецький хист".

Згадана книжка „Чар Мароко", видана два роки тому, написана українською мовою. С. Яблонська, колишня дописувачка „Діла", — Українка, донька гр.-кат. священика. Інформації, передані „Експресом Іл.", здебільша правдиві, але вони сильно перестарілі, бо рідня п. С. Яблонської та її приятелі знають про її подорож до Індо-Китаю від року.

ЩОРАЗ МЕНША ЕМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ.

Канадійське міністерство еміґрації повідомляє, що протягом перших 4. місяців ц. р. прибули до Канади всього 4,162 еміґрантів, у тому більш як половина з Англії. В тому часі минулого року прибули 5,603 осіб.

АНГЛІЙСЬКИЙ ЄРЕМІЯ.

Відомий зі своїх песимістичних передбачувань майбутности Великої Британської Імперії, декан Індж заявив на днях, що він хотів би далі бачити Англію могутньою, однак факти вказують, що її могутність уже належить до минувшини.

СКАНДАЛ НА ПОЛЬСЬКІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ВИСТАВІ.

У Варшаві в „Захенті" уладили виставу образів Виспянського та Станіславського. Виявилося, що на виставу прислали фальсифікат образу Виспянського, а також багато образів Станіславського є сфальшованих. Артист-маляр Щиґлінський в одні з образів Станіславського пізнав свій власний образ, який він ще за молодих літ продав торговцям, як жив у нужді.

ПРОФАНАЦІЯ.

На Вознесення, 25 травня, в церкві Чесно-Хресного Братства в Луцьку після Сл. Божої і панахиди, що її відправив епископ Полікарп за душу бл. п. Симона Петлюри, протопресвитер Пащевський „удекорував" П. Певного з доручення ґенеральної ради відзнакою „залізного хреста" за т. зв. „зимовий похід" Ом. Павленка. От. Пащевський, кажучи про бойові „заслуги" Певного, з натягненням зазначив, що декорований „боровся" не зі зброєю в руках, а пером і каламарем. Ця несподівана подія в церкві Луцького Братства, що повстало жертвами найкращих синів Волині для поборювання ренеґатства і хрунівства, зробила на присутніх Українців гнітюче враження і вони почали виходити. Українське громадянство вважає цей акт найгірших елементів еміґрантщини, від яких відвернулися всі чесні Українці Наддніпрянщини, за величезну образу для Братства і для Волині. Як собі будуть почувати тепер справжні герої „зимового походу", кавалери залізного хреста, це інша справа. Ясне покищо те, що інсценізував це „декорування" хтось третій, котрий ратувати певнищину, яка вже цілкови збанкротувала. Очевидно, нагородження залізним хрестом прийшло не за зимовий похід, а за „подвиги" на Волині, за поборювання українського національного руху. І тим гірше, тим сумніше! Профанація очевидна.

ЇЛИ МЯСО ЗАРАЖЕНОГО КРІЛИКА.

У Варшаві з клініки шкірних недуг украв хтось три крілики, що для дослідів були заражені сифілісом і раком. Поліція довідалася, що крілика, зараженого сифілісом, їдять усі гості та власник одного ресторану. Лікарі здогадуються, що коли мясо добре зварено, то тим, що його їли, не зашкодить. Кріликів, заражених раком, відібрали. Особи, що їли мясо зараженого крілика, є тепер під обсервацією лікарів.

ПОБИЛИ РУМУНСЬКОГО ПОСЛА.

Румунський посол д-р Лупу відбував агітаційну подорож по громадах повітів Жарнава Маре і Чук з послами Леоном Сердічом і Модрану. На вічу в громаді Воіла напали на збіжних противників д-ра Лупу з націонал-цараністичної (селянської) партії. Зчинилася бійка, в якій побито посла Сердіча й інші особи.

ДОНЬКА ОТРУЇЛА БАТЬКА.

Перед судом присяглих у Перемишлі відбулася розправа проти Кароліни Мазур, слуги в Судовій Вишні, за отроєння свого батька. Засуджено її на 8 літ тяжкої вязниці.

СУДОВО-ПОЛІЦІЙНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР У ГАЛИЧИНІ ЗРОСТАЄ

СПРАВА НАПАДУ НА ПОЧТУ В ГОРОДКУ ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СУДОМ ПРИСЯГЛИХ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — У Львові тягнеться великий політичний процес проти сімох молодих Українців за підготовку нападу на почту в Городку. Як відомо, за цей напад Ляхи повісили Біласа й Данилишина, а тепер польська влада старається до тих жертв додати ще кількох молодих Українців.

Перед судом стоять: Степан Мащак, 19 літ, з Боронич, пов. Бібрка; Михайло Куспись, 23 літ, зо Ставчан, повіт Городок; Степан Цап, 21 літ, з Городка; Зенон Коссак, 26 літ, з Дрогобича; Микола Мотика, 21 літ, з Трускавця; Ярослав Білас, 21 літ, з Трускавця, і Марія Ковалюк, 22 літ, зі Скнилова. Цей процес тягнеться вже від довшого часу, бо багато часу займають свідчення ріжних ляцьких поліційних агентів та конфідентів, які є головними свідками проти обвинувачених.

ЗАСУДИЛИ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УВО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В Чорткові закінчився великий судовий процес проти кількох молодих Українців, котрих судили „за зраду" держави, яка виявилася нібито в їх приналежности до УВО. Процес тягнувся 11 днів. На підставі засуду присяглих суддів суд засудив на кару вязниці від трох і пів року до 6 місяців 16 підсудних. Сім інших обвинувачених звільнено від вини й кари, після того, як їх довгими місяцями тримано в тяжкій польській вязниці.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ЧОРТКОВІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Доразний окружний суд у Чорткові засудив на кару смерти Василя Ярового з Кудринець, борщівського повіту, та Йосифа Ткачука, з тогож села, на 10 років тяжкої вязниці. Обох суд признав винними у „шпигунстві на користь сусідньої держави".

ЛЯЦЬКИЙ СУД У ТЕРНОПОЛІ І ПОВІНЬ НОВИХ АРЕШТІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В Тернополі поставлено перед суд 9 Українців, котрих польська окупаційна влада обвинувачує в державній зраді, яка виявилася нібито в їх приналежности до Організації Українських Націоналістів і, в звязку з тим, у їх національній праці серед українського народу на українській землі.

В цілому краю під польською окупацією знову знялася повінь чергових арештів Українців, а особливо молоді, численних ревізій і судових процесів як з присяглими суддями-Поляками так і доразних судів, які своє суджения переводять таємно.

ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ УКРАЇНСЬКИМ ГЕРОЯМ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Походи на могили поляглих героїв Української Армії в нас уже набрали традиційного характеру. Особливо врочисто вони відбулися в цілій Галичині підчас цьогорічних Зелених Свят. Зокрема у Львові в поході брали участь кілька тисяч української молоді та старших громадян. Ріжними вулицями міста Львова йшли великі походи на Янівський цвинтар, а на другий день на Личаківський цвинтар.

Епископ Будка в асисті численного духовенства був на чолі походів, підчас яких українські хори співали духовні та світські пісні. На цвинтарях були відправлені панахиди на могилах поляглих стрільців Української Армії, на могилі Невідомого Стрільця та на могилах: І. Франка, О. Басарабової, М. Шашкевича, В. Барвінського, А. Коцка, О. Огоновського та багатьох інших.

Зокрема дуже врочиста була Служба Божа в св. Юрі, яку відправив епископ Будка в асисті духовенства. На цій Службі Божій був присутній ґенерал Тарнавський, останній командант Української Галицької Армії.

УКРАЇНА ГИНЕ З ГОЛОДУ.

ЛОНДОН (Англія). — В місцевих ґазетах появився лист бувшого премієра-міністра революційної Росії й диктатора, А. Керенського. В листі він радить лондонській економічній конференції утворити спеціяльну слідчу комісію й післати її до Росії, щоб дослідити там справжній економічний стан населення.

Керенський пише, що йому відомі численні факти, коли на Україні голодне населення їсть здохлі коні, собаки, коти та інше стерво, а також усе частіше трапляються випадки людоїдства. Населення радянської України вимирає з голоду й страшних хвороб.

НЕЗАЛЕЖНИЙ ПІВНІЧНИЙ КИТАЙ.

ШАНГАЙ (Китай). — Група північно-китайських генералів проголосила незалежність північного Китаю, який договором перемиря між Японцями й нанкінським урядом оголошено невтральною смугою. На чолі генералів-сепаратистів став ґенерал Го-Ю Пенг, який проголосив себе диктатором „незалежного" північного Китаю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕКОРД РУЗВЕЛТА

З нагоди відложення сесії конґресу ґазети роблять перегляд з діяльности президента Рузвелта. Діяльність ця обіймає всього несповна чотири місяці, але й цей короткий протяг часу дає Америці достаточну основу до рефлексій, чого вона може сподіватися за решту президентової каденції.

На самому вступі свого перегляду ґазети, чи партійні прихильники, чи партійні противники, признають, що президент може виказатися справді поважною діяльністю. Цей рекорд відбивається головно тоді, як його прирівнати з бездільністю Гуверової адміністрації. Президент Рузвелт, видно, зрозумів, що американський нарід вибрав його з ненависти до бездільности уряду, і він повів політику активности, і ця політика дала йому велику популярність: він дістав від конґресу велику владу; проти нього не встоялася ніяка опозиція.

За несповна чотири місяці Рузвелтової адміністрації конґрес ухвалив низку законів, що мають на цілі залаґодження дотеперішньої кризи. Декотрі з тих законів були ухвалені в такій формі, яку радив уряд, інші зі значними модифікаціями. Багато з тих законів дають урядови нагоду не тільки мішатись до бизнесу, але й справді робити бизнес. Здавалось би, що це є виразним нарушенням американської засади, що уряд не має мішатися до роблення бизнесу, бо це є справа приватних громадян краю. Федеральну контролю над бизнесом оправдують як тимчасову міру, котра має на цілі тільки оживити бизнес, і котра має бути знесена, як тільки ця тимчасова ціль буде осягнена. Для робітників ці закони значать стільки, що всяка користь з законодавства для них має походити від підприємців.

Через те з адміністрації Рузвелта невдоволені лібералі, які думають, що президент Рузвелт міг би зробити багато радикальніші кроки для залаґодження кризи. Він, кажуть вони, міг би був позичити на будуче віддання в такий самий спосіб, як зичено підчас війни. Покищо, мовляв, його політика йшла далі по лінії дотеперішньої політики Америки: ратуй сильного, а слабшого най беруть чорти.

Через те, що Рузвелт не вжив радикальніших кроків, на думку лібералів, яким агакають і републиканці, населення краю мусить скоро розчаруватися в своїм теперішнім дуже популярнім президенті. Вони заповідають, що в самому конґресі вже скоро покажеться опозиція проти адміністрації і та опозиція буде зростати з поступом часу.

Та президент Рузвелт всетаки може бути гордий зі свого чотиромісячного рекорду, а що він ще може зробити деякий поступ до радикального лічення суспільних недуг, цього й лібералі не можуть з усею певністю заперечити.

АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ

Жиємо в країні, яка славиться своєю широко зорґанізованою пресою, розмірами своїх ґазет та багатим інформаційним матеріялом, який подають ті ґазети. Европейця дивують розміри европейських ґазет і на перший вигляд йому здається, що це катальоґи з оголошеннями ріжних фірм. Та познайомившися ближче з американськими ґазетами, освічений Европеєць бачить, що вони незвичайно багаті на ріжнородний матеріял. Широко поставлена система збирання новинок розвинена так, що нема більше-менше важнішої події в найдальшім закутині світа, щоби вона не дісталася на шпальти американської преси. Преса слідкує за всіми проявами людського життя, в науці, політиці, спорті, штуці, криміналістиці, торговлі, економиці й т. д.

Американська преса не спиняється перед ніякими матеріяльними та фінансовими перешкодами, а навіть часто й нехтує моральними засадами та етикою, щоб лише дістати відомости для своєї ґазети. Особливо вбивається американська преса ріжними сензаціями, матеріялом, який вона старається дістати для величезних наголовків на першу сторону. Зважаючи на те, якою є ґазета, властиво на який степень культурности читача вона розрахована, вона дістає „сторіс" на свої „фронт пейджес". В одних ґазетах це будуть значні події в політичному життю країни, чи цілого світа, в других економічні справи, в інших ґазетах якась кримінальна сензація, а ще в інших — якісь родинні скандали, розводові й любовні афери й т. д.

Кождий рід американської преси має своє коло читачів. Факти з американської преси показують, що чим більше сензаційного матеріялу, особливо ілюстрованого з криміналістики, з родинних скандалів, з любовних афер і т. п., подає преса, тим більше вона знаходить собі читачів. Найменше читачів має преса, присвячена економічним справам, або преса, яка ні в політичному, ні в економічному життю, ні в криміналістиці не шукає сензацій, а кожду справу докладно й ґрунтовно викладає в такій формі, щоб не лише впливати на чуття читача, але впливати й на його розум та викликати в ньому бажання роздумувати над фактами, щоб зрозуміти їх. Це робить ліпша американська преса, що щоденна так і періодична.

Та навіть найліпша преса, особливо щоденна, не може стриматися цілковито від того, щоб не подавати матеріялу й для читача, якого інтереси й потяг до читання обмежені дуже вузенько чи своїми власними інтересами, чи інтересами своєї орґанізації, або фаху. Більше як 50% кождої американської ґазети завжди присвячено новинкам місцевим та позамісцевим і навіть чужинецьким. Опісля багато місця дається для спорту, а потім, в ліпших ґазетах, багато місця занимають статті визначних світових діячів чи в політиці, чи в науці, чи в економиці, чи в штуці, або присвячені спеціяльним дописам своїх кореспондентів.

Коли приглянутися американським читачам навіть найсолідніших ґазет, то побачимо, що найбільше вони цікавляться спортовою стороною, бо багато з них зацікавлені матеріяльно з приводу гри заставою своїх грошей на певних спортових „козирів". Потім уже багато читачів переглядають лише сторінку комічну й сторінку жартів у ґазетах, а потім мабуть найбільше число читачів переглядає новинки про ріжні кримінальні справи та трагічні події; далі, багато читачів цікавляться цінами на біржі й нарешті вже дуже мале число читачів переглядає редакційні статті, більші дописи кореспондентів ґазет, чи статті, написані спеціяльно запрошеними визначними особами. Звичайно так буває, що Американець купує ґазету, гляне на її спортову сторону, чи на сторону „стаків", або на „фоні пейдж" і відкине ґазету геть, щоб за кілька годин купити свіжу ґазету для такого самого „читання" її.

Спостерігаючи це, французький письменник Люсіен Леман, який прожив в Америці 5 років, у своїй книжці "Le Grand Mirage, U. S. A.*) говорить, що Американець рідко коли читає „дійсно серйозний матеріял, який допомагає розвиткови в читача інтеліґенції й критичного сенсу, і цей матеріял абсорбує лише звичайно мала скількість читачів". Далі він каже, що „це не може, поза всім, дивувати нас, бо колиб Американці серйозно ставилися до їх чудових ґазет, то вони булиб найздібнішими й найосвіченішими людьми на землі. Та ми знаємо, що Американці такими не є, а вони в дійсности є протилежними в цьому".

Отже, маючи на увазі значіння добре й серйозно поставленої преси для розвитку інтеліґентности суспільства, треба памятати, що ще більше значіння має виховання читача, бажання вчитися чогось, прямування давати працю своєму розумови, а не обмежуватися лише задоволенням своїх почувань, чи, як у нас кажуть, „подражненням нервів". Те суспільство, яке жиє лише в обіймах чуття й життєвих напає наперед своєю інтеліґент- пає наперед своою інтеліґентністю, а вироджується в істеричну масу, яка часто своєю гістерією шкодить собі більше ніж іншим, бо врешті гістерія ніколи не виграє, а приводить до катастрофи.

Завданням правдиво поставленої преси є спонукувати свого читача вміти скоординувати своє чуття з розумом і при помочі розуму розвязати те чи інше питання, навіть у тому напрямі, який задовольняв би й заспокоїв би його чуття. Гістерична активність дає іноді певні наслідки успіху й перемоги, але ці наслідки не мають під собою сталого ґрунту й тому в дальшому ході розвитку подій та життя прямують до тимчасових успіхів і перемог кінчається катастрофою для самих „удачників" та „переможців".

В американській пресі ще й досі панують отсі два основні напрями: стремління задовольнити чуттєві емоції своїх читачів, а друге — приневолити їх розум до праці й контролі над своїм чуттям. Покищо перемагає перший напрям, чого не можна сказати про британську пресу, якої вартість і значіння, як в життю Британії так і цілого світа, далеко більші від американської преси.

*) В англійській мові: „The American Illusion", by Lucien Lehman.

ЗАКАРПАТТЯ

Пригадка з минулого.

Старокраєве „Діло" з 3. червня принесло обширну статтю д-ра С. Барана про Закарпаття, написану з приводу поголосок про наділення Закарпаття автономією.

Мадярський період на Закарпатті описується там так:

„Скоро Мадяри погодилися з цісарем Францом Йосифом і, ставши від 1867 р. виключними панами Корони св. Стефана, повели безоглядну мадяризацію. Першими впали наші закарпатські брати. Змадяризувалася місцева інтеліґенція, духовна і нечисленна світська, і при українському народі осталися тільки одиниці зпоміж неї. На чоло мадяризаційного походу стануло вище духовенство і попри державну мадярську школу греко-кат. церква стала розсадником мадяризації на Закарпатті. При ліквідації панщизняних відносин скривджено тамошніх селян ще більше ніж у Галичині. Зроблено з них сільських пролетарів, відданих на ласку й неласку земельних маґнатів. Густою масою обсіли Закарпаття Жиди, що тягнули з нашого народу соки, доводячи його до пропасти, до повної господарської і духової руїни. Наш селянин став там буквально невільником Жидів, які нераз наймали навіть від тамошніх греко-кат. парохів належні їм чинитьби в натурі. Темрява і нужда царювала серед нашого закарпатського населення, що від 70 років минулого століття втікало масово за море до копалень і фабрик Злучених Держав.

„**Трівких звязків між Українським табором у Галичині і Закарпаттям не було.** Дбала про це передовсім мадярська поліція. Мали їх до деякої міри тамошні провідники москвофілів.

„Одним з перших, що заглянули за Карпати, був Михайло Драгоманів. Зжахнувся він від цієї страшної дійсности, яку там побачив. Описав її у своїх „Австро-руських споминах", взиваючи галицке громадянство на допомогу „раненому братові", як назвав він наших братів за Карпатами. Цією справою зацікавився тоді живучий ще досі Володимир Левицький (Василь Лукич), що ще 1887 р. оголосив друком у Львові свою працю під наголовком „Уґорська Русь, її розвій і теперішній стан", щоби галицьким Українцям нагадати їх братів на Уґорщині, які безпомічно там загибають. Долею нещасного Закарпаття займався й Іван Франко, а передовсім Володимир Гнатюк, котрий в етнографічних цілях часто її навідував. Були туди і дві прогульки наших львівських студентів-співаків, що не оставили трівких слідів. З наукового боку займалися Закарпаттям проф. Степан Томашівський, а по часті проф. Мирон Кордуба та тамошні Українці, о. Жаткович і д-р Г. Стрипський, що стояли близько Наукового Товариства ім. Шевченка. На загибаючий від безпощадного жидівського лихварського визиску наш нарід на Закарпатті звернув при кінці минулого століття свою увагу радник міністерства хліборобства в Будапешті, Едмунд Еґан, що написав для вжитку своєї влади обширний меморіял під наголовком „Економічне положення руських селян на Уґорщині", в якому описує невимовно трагічне положення наших селян".

А як тепер?

По світовій війні Закарпаття опинилося під чехословацькою владою. Про це пише д-р Баран таке:

„Нова влада застала Закарпаття в руїні, що в господарській ділянці все ще збільшалася внаслідок недостачі заробкових жерел на Мадярщині. Не переведено земельної реформи в користь місцевих селян. Населення нераз голодувало. Прага трактує часто Закарпаття як чесько-словацьку колонію, до якої найшли досі понад 20,000 Чехів, котрих тут передтим зовсім не було. Політична й господарська адміністрація опинилася фактично в руках чеських аґраріїв, не все відповідних до цієї ролі. Місцевий губернатор був і є в дійсности мальованою фіґурою. Автономії не введено до нині. Голову піднесли Мадяри і мадярони (до останніх належить ще й досі велика більшість греко-католицького духовенства) і живою є ще мадярська іредента. Будапешт не вирікся до нині Орош Орсаґу й одержує навіть окремий інститут для дослідів над цією країною. Численні там Жиди держали зразу з Мадярами, сьогодня переходять на сторону Чехів, бо ті мають у руках владу, і доставляють свої діти до чеських шкіл.

„Чеська Академія Наук у Празі визнала виразно, що карпато-руські говори є говорами української, а не московської мови, і що тимсамим нема там ніяких „русских". У публичне життя Підкарпатської Руси введено місцеву українську мову та вироблено окремий правопис у формі компромісу між етимольоґією й фонетикою. Введено місцеву мову в шкільництво. Та почалися герці чеських партій, головно аґрарної й народно-соціялістичної, настроєних у користь москвофілів, яким прийшли на допомогу захожі галицькі москвофіли і московські еміґранти. Повіяв студений московський вітер. У шкільництві настало справжнє „столпотвореніє", де частина народніх і середніх шкіл уживає московських підручників і московської викладової мови. Господарська нужда навіяла комуністичний дурман, який, на щастя, вже перейшов.

„Ранений брат не одержав належної помочі від свого чеського брата. Але він не погиб і нині вже не погибне. Росте і кріпшає українська орґанізація й українська національна свідомість. Є вже своя українська національна преса і видавництва, є вже і свої визначні письменники, як Новіцька і Ґренджа-Донський, є вже значна частина вповні свідомого і діяльного українського вчительства, а навіть духовенства, є вже і заслужені місцеві українські народні провідники, як брати Бращайки, о. Августин Волошин, посол Юрій Гуснай, а передовсім місцеве селянство, зґуртоване в „Просвітах" і в українській кооперації. Є надія на наше скоре і повне національне відродження — селянська молодь в „Січах", а шкільна і ремісницча в „Пласті". Це лік, який раненого брата невдовзі поставить зовсім на ноги".

— Левцю! зараз сідай до стола та перероби лекцію! Кождий, хто жие на землі, мусить працювати.

— То я хочу бути моряком або летуном, щоби не бути на землі.

Г. КРАШАНКО.

НЕ ХОЧЕМО ЧУЖОГО!

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.
(КНЯЖИЙ ВІК).

(6)

Монах з лицарем далі балакали чужою мовою. Старий сказав:

— Не по панськи одітий, та він мабуть не з найнижчих. Горда штука. Він буде таки десь з сих сторін, хоч його тут не знають. Коли він з собаками, то мабуть їде на полювання, або з полювання.

— Шкода, що я вашу мову слабо знаю, — сказав монах своєю мовою. — Я зараз видобув би з нього, хто він такий.

— Отче духовний, — забалакав сміючися молодий. — Мовою не журіться, бо я вашу розумію досить добре.

Чуючи таке, лицар і монах голосно розсміялися. Старий встав і руку витягнув до молодого.

— Сідай же, брате, з нами! — крикнув. — Тепер бачу, що ти наш. Твій одяг збаламутив мене. Старому простиш.

Молодому лице розяснилося. Приступив до обох, поклонився низько і сів на лавці з боку, бо молодому не личило панібрататися зі старими.

Мовою монаха була грецька мова. Він сам був Болгарином, вихованим в Царгороді. Лицар Борота грецьку мову знав як свою власну, бо пару років служив у війську грецького царя. І Бенько, молодий лицар був там пару років. Грецьку мову знав настільки, що розумів її дуже добре і балакав нею так, що кождий Грек розумів його. Тепер монах балакав до обох своєю мовою. Вони, як коли. Греками ставали тільки тоді, коли не хотіли, щоби розумів їх хтось четвертий.

Монах їхав до свого монастиря у Вишни. До заїзду вступив, бо знав, що тут добрий мід. Вступив лиш на хвилю. Та коли знайшов таких милих товаришів до розмови і до чарки, він забув, що перед заїздом стоїть його візок. Попивав мід, що хвиля стукаючи об стіл порожним глечиком. Його широке лице сміялося. Звертався на переміну то до старого, то до молодого. Розперся вигідно, прилягаючи плечима до стіни і так балакав, наче би у себе в хаті.

— До монастиря не кваплюся. Там є кому на хвалу божу молитися і співати. І до всякої роботи братчиків досить. Вирвавшися на свободу, чоловікові троха лекше на серцю. Богдай на хвилинку забуває, що сидить в тім чорнім шматтю.

— Ви давно в нашім краю? спитав молодий лицар Бенько.

— Вже пару років мучуся тут, — відповів монах Симеон. — Лиш пару років, та мені здається, що то вічність. Хоч я з болгарського краю, то виховався в Греції. То сторона, де росте добре вино. Найліпше росте на грецьких островах. Не з власної волі я заблудив у ті дикі ваші ліси. Вислали мене, на силу сюди, викорінювати останки поганства... Як тут добиратися до кореня, коли вершки дерев ще поганські, лиш злегка припорошені християнством... В літі у вас, то ще сяк-так. І осінь пів біди. Та півпічна зима... бррр! Душу з чоловіка виморожує... Страшний се край! Тут хіба лиш медвідям жити, котрим Бог дав царські кожухи, не нам голим!

— І я, — перебив старий — тиняюся по світі, відвик від рідної землі і від власного неба. І я мерзну тут. Та пусте мороз; коби людські серця тепліші були.

— Як тут, у вас, серця можуть бути теплі, коли від холоду в них кров застигає. Було би інакше, коли би люди могли переспати зиму так як медведі.

Старому досить було сеї розмови і він звернувся до молодого:

— Ви також бували в Греції, коли знаєте грецьку мову?

— Був. Якийсь час я в Царгороді, якийсь час на Уґорщині. Хотів би я ще більше світ побачити, та до того ще колись прийде.

Коли монах про щось розбалакався, то його тяжко було здержати і балачку звести на інший шлях. Він далі молов своє:

— Ви тут породилися, то ви годні видержати; може й добре вам тут. Для нас така земля, гірш підземної, темної вязниці. Моря не побачиш, його шуму не почуєш. А гори! Які у вас гори? То горбки, то кертовиння. Таких, що своїми ледовими шпилями аж в небо вростають, у вас нема. У вас ліси шумлять, скучно, ріки пливуть поволи, наче втомлені далекою мандрівкою. Ваші дороги, то болото і пісок, пісок і болото! На ваших деревах ростуть нужденні шишки. Виноград, хоч би хухав на нього, не стане солодкий. Ваш край не для людей!

— Ви на наш край не повинні нарікати, — перебив Борота. — Не знаю, чи в раю було би вам ліпше. Землі, поля, води, ліса, служби маєте досхочу. Всі догоджують вам, обдаровують, шанують вас. Найбільшим вашим добродієм є князь. Бояри також для вас не скупі. Найліпшим доказом статки вашого монастиря у Вишни. Князі носять вас на руках. Епископи, хоч вони князі церкви, слухають вас. Ви панами нашої землі!

— А щож би ви без нас робили? — сміявся монах, кліпаючи очима. — Чи багато маєте власних попів? І чи ті невчені попи дали би собі раду з вашими давніми богами, що по селах ще до нині панують? Як би не ми, то й велика сила земельного, може й княжого боярства вернулась би до поганства. Хто иоширював би у вас християнство і книжку, як би нас сюди не присилали? Ваші епископи не багато вміють, ваші попи ще менше. Сидять по хатах з жінками і з дітьми. Небагато з них потіхи, бо вони лиш орють, сіють, молотять, полюють, рибу ловлять... Хоч би ви нам, ідучим до вас на зимні вітри і на лід, багряницями вистелювали дороги, не жалуйтеся. За те ми до вас несемо світло!

Від першої хвилі, коли Бенько почув, що старий лицар говорить грецькою мовою, став йому пильно приглядатися. Нарешті, коли з розмови годі було виміркувати, хто він, спитав:

— Коли ви з сих сторін і кільканацять літ служили грецькому цареви, то чи не маю щастя балакати з боярином Боротою з Малкова, що тепер сидить в Бикові?

— Ти вгадав, — відповів Борота. — Тепер скажи мені, чи я вгадав, хто ти, коли скажу тобі, що ти Стефан Бенько, з Бенькова?

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

A PRACTICAL APPLICATION OF PATRIOTISM.

"Patriotism," an article written by Mary Kusy, of Jersey City, in the "Svoboda," of June 15th, gave me an inspiration to write my article.

Miss Kusy says, "Ukrainian patriotism is not a matter of religion, rank, or education. It is based upon true spirit."

To the youth of Chicago has come a valuable opportunity to show that they are Ukrainian patriots and know that Ukrainian patriotism is not a matter of religion, rank, or education. This opportunity bring to you a chance to know the national dances of the land which we so dearly cherish.

Probably most of us have read before in the "Svoboda" that Balletmaster Avramenko is going to present a 1000 dancers in the native costumes at Soldiers' Field at the Century of Progress Fair during the Ukrainian Week.

School of dancing have been opened by Mr. Avramenko and his instructors in Chicago and in every Ukrainian locality. Any one from the age of six to forty can come and learn to dance Ukrainian national dances.

No matter what religion you believe, or what political party is dear to you, you are free to join the school. Only by dancing our national dances can we expose those "Moscals" and "Polacks," who, whenever there is an occasion to show their national dances, never hesitate to show our dances as their own. By dancing our dances, in our national costume, and by the spreading the news that these are the original dances of Ukraine, danced by our people as far as our memory goes, we will spread the knowledge of Ukraine among the non-Ukrainians.

Patriotism is a practical matter with us.

Jennie Hirniak,
Chicago, Ill.

—o—

ЛІҐА УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ.

Далекий від закидування злої волі о. П. Ковальчикови, чи Хвальній Редакції „Свободи", чи панні Боднар у справі орґанізації української молоді, — як один з орґанізаторів Ліґи Українських (молодечих) Клюбів і член її управи, прошу ласкаво помістити кілька моїх завваг у порушеній справі.

Ліґа Українських Клюбів оснувалася з клюбів істнуючих і зорґанізованих в парохіях Української Православної Церкви в Північній Америці, — яка то церква стоїть під проводом преосв. епископа о. д-ра Жука. Однак до Ліґи належать тепер також деякі молодечі клюби в громадах, де нема ніякої церкви, бо Ліґа не є тільзацією. Певна річ, що, орґанізацією. Певна річ, що орґанізуючи Ліґу в парохіях нашої дієцезії, ми мали на меті передовсім захоронення нашої мо. оді від розгублення, заставлення її до орґанізованої праці на всіх ділянках нашого життя. Старе покоління поволи минається, отже йде про це, щоби на його місце стали гідні наслідники. І то не лише в церкві. Адже при церквах істнують ріжні товариства, яким церковна громада дає приміщення. Отже йде про це, щоби в кожній громаді підховати й приготовити гідних спадкоємців, що вмітимуть пошанувати спадщину батьків, — спадщину в церкві, в запомогових товариствах і брацтвах і в інших орґанізаціях.

Не так давно в редакційній статті „Свободи" було сказано, що справу орґанізації молоді кожна орґанізація тепер береться розвязувати по свойому. Редакція не противилась тому, — навпаки, було висловлене признання за таку роботу. Отже Ліґа Українських Клюбів не перешкаджає нікому формувати другу орґанізацію молоді. Нехай усі орґанізують, нехай усі заставляють молоде покоління думати й працювати, — зла з того для загальної української справи не буде. Тут іменно мої думки не сходяться з думками о. Ковальчика: так як він не хоче признати „верхам" монополю на орґанізацію молодого покоління, так і Ліґа Українських (молодечих) Клюбів не вважає, що вона єдина має монополь на орґанізацію всеї української молоді під своїм прапором.

Трудність у тім, що кожна орґанізація й кожна діяльна одиниця дивиться на орґанізацію молоді під певним кутом. Це природне й оправдане. Бо кожда українська орґанізація, світська чи церковна, стоїть перед тою самою проблемою: що буде з нашою орґанізацією, коли не стане старих членів? І добре, що така думка є. Бо це свідчить, що кожна орґанізація думає про самозбереження. Це показує, що люди перестали вірити, що українське життя в Америці буде тревати так довго, доки вони живі, — а думають тепер про це, щоби не вмерло й не заснітилось те більше, збірне, спільне „я", що сполучує більше людей разом при одній ідеї, при одній роботі. Кожна українська орґанізація має не лишо право, але й обовязок творити орґанізацію молоді. Це буде вияв нашої життєздатности.

При тій нагоді нехай мені буде вільно піднести одну справу, що багатьох болить: на першій конвенції Ліґи Українських Клюбів у Картерет (1 до 4 липня 1932) зібрана молодь зложила жертву на УВО в сумі $10. Особливо зворушливе було те, що молодь зробила це з власної ініціятиви, що невеличкими жертвами зібралась та невелика для дорослих, але поважна для молодших людей сума. Збірку вислано до Обєднання. Але до нині вона не проголошена. Коли не можна її було проголосити разом з дописом, який міг видаватись пропаґандою, то всеж можна було проголосити без ніяких коментарів, щоби не гасити у молоді духа. Коли це буде навіть тепер зроблене, то буде загоєна прикрість і не буде мати місця міркування, що наприклад У. Н. Союз, чи Обєднання вважають, що лише їм належиться право орґанізації молоді.

Не можу поминути голосу панни Боднар. Нема сумніву, що в неї самі найкращі інтенції щодо орґанізації молоді. Однак нераз найкращі інтенції псуються непотрібними дотинками. Панна Боднар дозволює собі істнуючій вже Ліґі Українських Клюбів причіпити прищіпку „реліджос ордер", ніби якогось монашого чина. Це є сарказм, — злишній і не відповідаючий дійсности. Треба найперше перечитати конституцію й статути Ліґи, а тоді таких саркастичних дотинків не буде. Бож з них нема ніякої користи.

Певна річ, що У. Н. Союз мусить дбати про це, щоби до нього приступала наша молодь. Так мусить думати кожна українська запомогова орґанізація. Статут нашої Ліґи не перешкаджає своїм членам належати рівночасно до У. Н. Союза, чи до іншої української запомогової орґанізації.

Також Ліґа Українських Клюбів не має претенсій, що до неї мусять приступати клюби з парохій інших деномінацій. Ліґа має досить обширне поле ділання й коли зорґанізує молодь у громадах нашої дієцезії, то зробить дуже багато. Щодо толеранції, — то можу сказати, що між нашою молодю толеранція чи не більша, як між старшим поколінняз. Але перфектної, стопроцентової толеранції нема під сонцем. Нераз буває, що найбільш нетолерантною є та орґанізація, що найбільше про толеранцію говорить і її домагається для себе. Колиж є познаки, що має творитися орґанізація молоді під дуже нетолерантним проводом і для скріплення певної позаукраїнської установи і її влади — орґанізація, що має на меті підчинити тому проводови всю молодь і її орґанізації, — то навіть У. Н. Союз мусітиме проти такої орґанізації виступити, щоби боронити свої ідеї й охоронити себе від позаукраїнських, розкладових елементів. І проти такої орґанізації виступить також Ліґа Українських Клюбів без високопарних заяв про толеранцію.

Ліґа Українських Клюбів збирається на другу конвенцію в Трой, Н. Й., на днях 1—4 липня ц. р. За нею рік істнування, праці й здобутків, — перед нею дальша праця і, вірю, дальший розвій. Певно, що ніхто з українських провідників і діячів не буде бажати зла тій орґанізації української молоді, що без великого розголосу, і без нападів на інших, і без претенсій до монополю робить роботу, намічену своєю конституцією.

о. Іван Гундяк.

(**Примітка:** Жертву прислано до „Свободи" для „Обєднання' з вимогою, що має бути поміщений долучений до жертви допис до „Свободи". А що „Обєднання" і „Свобода" таких домагань приймати не можуть, то жертва не була принята, згідно з вимогою пересилаючого жертву. — **Редакція**).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Підготовка українських танцюристів на Світову Виставу.

Українські Громадяни міста Шікаґо й околиць! Прийшла велика хвиля, яка дає нам нагоду виступити з нашим народнім мистецтвом перед очі мало не цілого світа. Тому головна школа українського народнього танку доводить до ласкавого відома тих танцюристів, які вже скінчили школу Авраменка, й тих, які хотіли би вписатися на курси, що школа вже розпочала підготовчу працю в Шікаґо й околицях, щоби вивести на світову виставу якнайбільше число українських танцюристів і показати чужинцям неописану красу наших народніх танків. Підготовчі лекції й вписи всіх танцюристів уже відбуваються.

Шановні Українські Громадяни! Ви знаєте, яку велику роботу зробили Ваші діти між своїми й між чужими людьми. Ви також знаєте, що український танок є моральний і має в собі історичні традиції. Він ублагороднює нашу молодь, робить її рухливою й гордою з тих мистецьких цінностей, які Ви привезли з собою зі старого краю. Український танок це є наш національний спорт, який немало причинився до поширення нашого імени в Злучених Державах і в Канаді. Даймож, Шановні Громадяни, нашій молоді нагоду виступати з цими народніми скарбами на світовій виставі столітнього поступу. Хай вона скаже цілому світови, що ще жиє велика сорок-міліонова українська нація. Я маю підставу вірити, що через невпинну працю матерей і батьків наша славна молодь виступить на цій виставці, зарепрезентує наше мистецтво й скаже, що її батьки мусять мати таке саме право як і інші народи і що наша культура повинна розвиватися на вільній землі Вашинґтона як на славу самої Америки, так і для добра майбутньої української держави.

Тому школа українського національного танку звертається до всіх релігійних і світських інституцій та до окремих свідомих одиниць, щоби прийшли назустріч орґанізуванню більшого числа української молоді й старших, які мають вивести український танок перед очі культурного світа на честь і славу Україні.

Просимо вписувати на ці спеціяльні курси дітей від 6 літ а старших аж до 45 літ. Українські патріотичні орґаніації, а з ними батьки й матери, повинні прийти нам з активною помічю й спільними силами доконаємо великого діла. Памятайте, що така знаменита нагода показати наше мистецтво перед сотнями тисяч чужих людей мало коли трапляється. Тому берімся до діла ще нині, бо час вже короткий.

За управу такового відділу й школи:
В. Авраменко, голова.

„FORGET ME NOT"

Forget me not is but a flower
That comes and goes just like the hour,
Yet in each heart there is one yearning,
Still in each soul there is a burning.

Forget me not is what I'm saying,
Each passing day I keep our praying,
That all my people and their spirit
Until the end may never fear it.

Forget me not just be my buddy;
My streams shall clear and not be muddy,
For I have honor and great pride,
But need my brothers at my side.

Forget me not where you may be,
But may your thoughts drift on with me,
As I am like the drying earth,
Yes, I am large what am I worth.

Forget me not each day or night,
But lead me from the wrong to right,
Still hold for me my one possession,
To speak to all my great confession.

Forget me not for I am lonely,
For no one but my people only,
Yet far and near they may be living,
But little thoughts to me are giving.

Forget me not is my desire,
A sailing smoke a burning fire,
A knot of friendship and strength of love
Shall come to us from heaven above.

Forget me not, I will not end,
To no one for help will I send.
Great my be Germany, Russia and Roumania,
So will some day be Ukrania.

Peter Sandusky.

— Чому плачеш, Дмитруню?

— Бо я кидав у Богданка камінням.

— І тепер тобі жаль?

— Так! бо я ні разу не поцілив його.

В. Кедровський.

БОРОТЬБА З ПОГРОМАМИ НА УКРАЇНІ

(3)

Та, не зважаючи на всі заходи цих урядових офіційних і добровільних чинників, ріжних підплачених та „ідейних" агентів, українські селянські маси не піддавалися погромній аґітації. Тому, коли пригадати погроми, які періодично відбувалися в Росії на українських землях до останньої революції, то зауважимо, що всі вони відбувалися за одним шабльоном. Вигадувано якийнебудь „бойовий, погромницький клич", проваджено потім довшу чи коротшу жваву аґітацію, обовязково з патріотичними манифестаціями й розкидками. На заклик цієї аґітації збиралися банди ріжних членів „Союза Русскаво Народу", „Союза Архангела Михаїла", чи яких інших патріотичних орґанізацій, що знаходилися під керуванням і патронатом високо поставлених людей, і навіть самого царя, який носив знак „Союза Русского Народа" в особливо урочистих випадках. Ці банди доповнювано ріжними кримінальними злочинцями, на той час звільненими з ріжних арештів, а керівниками їх призначувано часто поліцаїв і жандармів.

Коли вже ґрунт до погрому був підготовлений, тоді влада давала військову капелю й починалася „патріотична манифестація". Така манифестація звичайно закінчувалася богослуженням. Коли це було в катедральному місті, то богослуження було в катедральному соборі, де сам архиєрей виголошував проповідь на тему „інородческаво засілія та угрози православним людям". Нарешті після врочистого молебня „О низпосланії пабєди над враґом і супостатом" банди виходили на вулицю, де зявлявся „вожд", котрий уже вів їх на „враґов-Жідов". Починалися страшні кріваві, огидні сцени погрому, в яких брали участь навіть війська за спеціяльним нарядом. До погромників призначувано іноді військa, щоби „слідкувати за порядком", щоби „борони Боже" погром не замінився в щось інше, неприємне й небажане урядови, а головно, щоби не появилися „соціялісти" з аґітацією проти погрому. Коли влада бачила, що Жиди „вже досить провчені", тоді погром припиняли й заводили „порядок".

Як правило, селянство в таких погромах участи не брало, але його зганяли спеціяльні агенти, а іноді навіть сама влада, з возами до міста, щоби там поживитися жидівським майном. Ось така система погромів у Росії була твердо установлена й ніколи й ніхто за царської влади серіозно не був покараний за погром. Я знаю лиш один факт, коли в Херсоні за погром 1906 року був покараний капітан місцевого полку, Тахчогло, але за те, що „несвоєчасно припинив погром". Він, командуючи ротою жовнірів, які слідкували за тим, щоби погромники не перейшли до буржуазних районів та не били жидівської буржуазії, наказав стріляти в погромників, коли вони хотіли дістатися до головної вулиці, де були найбогатші крамниці. Салдати, давши сальву в погромників, кількох з них убили, а головно вбили того, що ніс попереду банди портрет імператора. Капітанови Тахчоглови довелося виступити з армії, а жандармський вахмістр, який, переодягнувшись у цивільну одежу, керував погромом, незабаром одержав „благодарность за службу".

* * *

Коли прийшла революція 1917 року, то ріжні чорносотенні патріоти не зрозуміли відразу її розмірів і глибини, а тому думали знову здушити її, як революцію 1906 року, в невинній жидівській крови. Відомо, що в Київі було найсильніше гніздо погромників та україножерів, на якого чолі стояли „славні" на всю Росію стовпи цареславія: В. Шульґін, Савенко й інші. Отже ці погромники-верховоди майже вже на другий день революції почали протижидівську погромну аґітацію, ведучи її разом з тим і проти українства, яке тоді почало в масах пробуджуватися до життя. Тому Центральній Раді вже в перших починах її життя довелося виступити з протипогромною відозвою й закликати нарід не піддаватися страшній провокації. Ось та відозва, видана десь в останніх днях березня 1917 року:

„До Української Людности.
„Громадяни!

„Всього місяць, як зійшло нам сонце волі. Пригріло — й широко розгорнулося народнє життя й скрізь кипить робота на добро рідного краю. Радіючи, поспішається кожна чесна людина, щоби й своїх рук до тієї роботи доложити.

„Та не всі радіють волею. Є такі, що їм вона багато вадить. Темні сили, що за старих порядків смоктали вашу кров, не сплять. Вони тільки притаїлися й чекають, поки їхнє прийде. Ці вовки прибралися в овечу шкуру, але вони вже й тепер показують свою вовчу думку й свій вовчий зуб. Вони сіють непевні поголоски, ширять брехливі чутки, закликають до насильства. Нишком серед ночі гострять ніж на брата.

„Вони кажуть Вам, браття, на Великдень узяти хреста й з хрестом у руках чинити грабіж та розбій іменем Христа, який велів усіх людей любити. **Вони кличуть проливати кров таких, як ми людей, наших братів.** Підшиваючись під дорогу нам волю, **вони підбехтують Вас на сусідів — закликають до погромів.** „Нема гріха в крові німецькій, не буде теж гріха й у крові жидівській" — отсим огидним закликом сквернять вони велике християнське свято наше.

„Люде добрі! Громадяни!

„Хай по їхньому не буде. Неймiть віри цим вовкам в овечій шкурі. Не слухайте їх брехонь та підмов. Вони хочуть серед нас кинути вогонь ненависти, щоби видерти в нас волю й долю нашу та знов вернути своє панство. Коли ми встанемо один на одного, прийде наш ворог лютий, старі порядки, і знов убере нас у те ярмо, яке ми скинули. Цього тільки й хочуть оті люде, що іменем Христа кличуть нас на розбій, на зваду й на кров.

„Браття!

„Стережіться цих лихих людей. Не дайте їм вернути давнє лихо. Не слухайте облесливих їхніх слів. Голос у них **ангольський,** та чортову думку таять вони в чорних душах. Скиньмож усяку полуду з очей своїх і скажім цим чорним душам:

„Гетьте зі своїми брехнями! **Не на те взяли ми волю, щоби різатись та розбивати, а на те, щоби всім людям на нашій землі стало жити краще.** І хто підмовлятиме нас на лихо, відповімо їм словами Шевченка:

„Схаменіться, будьте люде,
„Бо лихо вам буде!

„Українська Центральна Рада".

Цю відозву Центральна Рада видала на зорі свого життя, ще тоді, коли в її складі не було представників меншостей, а Українці не знали, як до українських національних змагань поставляться меншости на Україні. Та відношення меншостей до українства властиво й не могло мати впливу на зміну тактики ставлення свідомого українства до всіх меншостей, а в тім числі й до жидівства. Свідоме українство, як більшість на власній землі, вважало своїм святим обовязком забезпечити права й вільний національно-культурний розвій усім народам, що заселюють Україну. Ніколи, ні в українській літературі, ні в партійних, чи в інших орґанізаціях, навіть не підносилося питання, що якійсь народности України треба обмежити волю чи права. Питання ставилося завжди відносно певної кляси людей, не розріжняючи їх на Українців і не-Українців.

Вся українська література, починаючи від Котляревського, завжди толерантно, й навіть з любовою, ставилася до всіх поневолених Росією народностей, чи ті народности були на Україні, чи поза Україною. Спеціяльно до Жидів був вироблений надзвичайно прихильний сентимент і нікого навіть не дивувало, коли українські діячі женилися з Жидівками, а разом з тим Українці ставилися неґативно до того, коли хто дружився з Московками чи Польками, бо ті народности вважалися завжди нашими національними ворогами. Навіть у таємних українських національних орґанізаціях, як „Громада", були з походження Жиди, хочби пригадати Беренштама, але не було там Москалів. Жид Перетц лише старанням Українців дістався до становища академіка Російської Академії Наук, і т. д.

В українській літературі можна знайти багато місця, призначеного Жидам, а такі корифеї української літератури, як Франко та Коцюбинський, присвятили Жидам певні твори, які є перлинами не лише в українській, але й у світовій літературі, коли порівнати, з якою вони любовою й пошаною ставилися до Жидів, та з яким високо мистецьким і гострим обуренням протестували проти погромів, чи переслідувань Жидів. Ніяка національність в українському красному письменстві не має такого спеціяльно прихильного й навіть любовного відношення до неї, як жидівська. Тому не диво, що українські свідомі діячі, українські національні провідники, прийшовши до влади, вживали всіх своїх зусиль, щоби боротися з протижидівською аґітацією та з жидівськими погромами.

(Далі буде).

Малий синок питається:

— Тату, чому ти оженився з мамцею?

Батько (до жінки): **Бачиш, навіть така дитина й уже дивується цьому!**

ТВОЄ — НЕ ТВОЄ.

Біда в світі жити, як долі не маєш,
Бо сила за правду у світі жиє,
Хочби й твоя правда, та що тобі з того?
Як долі не маєш, твоє — не твоє.
То так вже віддавна на світі ведеться:
Працюєш дні й ночі, аж піт з тебе ллє,
А дужчий, неситий лише усміхнеться,
І от ти побачиш: твоє — не твоє.
Проте, як між люди підеш і розкажеш,
І правду й пораду захочеш знайти,
Повір, на устах в них усмішку завважиш,
Ще й винен в усьому зостанешся ти.
Як правди, мій друже, у світі шукаєш,
А ворог спокою тобі не дає,
Не дасть він спокою, як тільки зітхаєш,
І вічно все буде: твоє — не твоє.
Найкраща порада у твойому горю:
Пімстою за кривду й зневагу плати!
Доки не побачиш, що ворог в могилі,
Кривди і зневаги йому не прости!
Лише будь обачний, хай часу не знає,
Коли твоя пімста до нього прийде;
Нехай він спокою ніколи не має,
На кожному кроці хай смерть його жде!

П. Т.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS HAVE SPECIAL SERVICE.

Woonsocket Group Hears Speakers Warn of Threats to World Peace.

While paying tribute to soldiers who had fought in defence of democracy, speakers at a memorial service yesterday conducted by Woonsocket Ukrainians warned that the peace of Europe was being threatened by the domination of portions of the Ukraine by Russia and Poland.

Approximately 1500 persons attended the program which started at 10 a. m. and was brought to a close late in the afternoon. The affair started with a street parade in which delegations from Ukrainian organizations in New England cities took part.

Pausing at the memorial in Monument square to pay tribute to American war heroes, the marchers went to St. Michael's Cemetery in Blackstone where a solemn high mass was celebrated by the Rev. V. A. Kaskiw, pastor of St. Michael's Church at an altar which had been set up for the occasion.

The soloists of the mass were: Michael Palazey of Trenton N. J., and Theodore Swystun of Philadelphia. The church choir under the direction of John Karas assisted and the Ukrainian band under the direction of Harry Kuzik played the psalms.

After luncheon at the cemetery, an address of welcome was given by Michael Chaharyn. The principal address was given by Theodore Swystun, a representative of the O.D.W.U., an organization which is fighting for the return to Ukraine of territory now dominated by Russia and Poland.

Pointing out that Poland was dominating 8,000,000 Ukrainians and that Russia was dominating 30,000,000, the speaker declared that the situation presented a serious threat to the peace of Europe.

The Ukrainians who are subject to these two governments, he declared, want to free themselves of this yoke and to unite with their own people.

An address in English was given by Miss Marika Chaharyn. Selections were played by the band and a program was given by the choir under the direction of Fr. Kaskiw.

Arrangements for the program were made by Michael Chaharyn, Joseph Chodorovsky, John Pankiw, Phillip Stoyko, Peter Huk and Henry Kitchak.

Michael Chaharyn, was the chief marshal of the parade, which was divided into four divisions. The first unit was in charge of Alex Kosuik, Joseph Chodorovski and Alex Zahodnik; the second, Phillip Stoyko, Nikolay Welchal and Dmytro Boyko; the third, Joseph Kava, Prokop Zaravny and Ivan Rapko; the forth, Andrey Swetz, Henry Kitchak and Ivan Hradyuk.

(The Providence Journal, Monday, May 29, 1933).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Памяти громадянина й Союзовця.

Помер бл. п. Григорій Маслій, член Товариства „Запорозька Січ", від. 155 У. Н. Союза. Покійний належав також до Укр. Горож. Дем. Клюбу. Ще кілька днів перед смертю був з нами в адвоката, при підписуванню умови щодо будови дому для клюбу. Належав теж і до Товариства Танцюристів, де був касієром. Всюди був, де було народне життя, де була активність і де була молодь. Та остання оцінила його заслуги, бо станула як один, щоби віддати Покійному останню прислугу.

Покійний любив спів і був діяльним членом співацького товариства „Боян". Виховав примірно діти. Старшу дочку одружив, а молодша скінчила гай скул і є норсою у шпиталі. Осиротіли діти і вдова Марія втратила доброго батька, зглядно мужа.

Плач, який розносився на цвинтарі, теж свідчив про те, що як молоді так і старші, як рідня так і знакомі глибоко відчули втрату доброго сина України.

Григорій Демкович.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На боротьбу.

З привітом делегатам третього зїзду Організації Державного Відродження України засилають члени 204 відділу У. Н. Союза в Ню Йорку через Обєднання $10, призначуючи їх на визвольну боротьбу в старім краю.

За 204 відділ У. Н. Союза:
М. Близнак, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Н. Ч., Бронкс, Н. Й. — Перешліть оту польську газету, про яку згадуєте. Тоді буде можна легше виправити надісланий Вами допис.

КИТАЙСЬКИЙ ПАПІР.

Назва папір походить від єгипетської ростини папірус, з якої робили листки до писання. Та колискою паперу найправдоподібніше є Китай. Відси його Араби принесли до передньої Азії й Европи. І, хоч у Китаю є тепер уже й найновітніші машини для виробу паперу, то подибаємо там іще закутини в далеких сторонах, куди ще не продісталася новітня техніка, де ще роблять китайський папір так, як це робили тому кілька тисяч літ.

Для виробу паперу вживають **рижової соломи, бамбусу та листя морвових дерев.** В околицях, де ще роблять папір на старий спосіб, можна бачити часто довгі ряди кулів, як двигають великі тягарі бамбусових і морвових галузок. У провінції Чекіянь зосередилася фабрикація паперу, головно біля міста Фуджан. Там роблять три роди паперу.

Рижову солому розкладають під погідним небом і поскроплюють водою, обертають, а по двох тижнях зґромаджують у великі кули. За той час вохкість розмочила волоконця соломи. Цю солому кидають у ями та перемішують з гашеним вапном (на 200 фунтів соломи приблизно 20 фунтів вапна). Все те поливають водою та заганяють у яму буйвола. Він пів години мусить добре вимішати цю мішанину. Змервлену солому забирають з ями, розтрісають її та лишають, щоби влялася. Китайці кажуть, що солома починає зовсім перетворюватися, коли пара з такої купи піднімається просто вгору. Той процес гниття треває звичайно 3—5 днів, а за той час треба цю масу кілька разів перекопати. Така перегнила солома з вапном і водою переміниться у масу, яку накидають у велике корито, а тут її знову місить буйвіл. Потім набирають масу в мішки, які пускають на пливучу воду й тут бють її добре батогами. Так вимиють масу з вапна, витиснуть воду, а осталу масу мішають зі свіжою водою в тринїжних коритах. Тепер починається уя частина праці, для якої вже треба заводового знання.

Тринїжне корито ставлять під низьке, отворене шатро, а робітник зачерпнє подовгастим решетом у рідку масу, піднімає його скоро вгору, витягає на всі сторони, аж поки йому на дні решета не остане тонка верства паперової маси. Воду, що осталась, пустить скоро, щоби стекла, а паперову верству покладе на приготовлену підставку. Легким притиском витисне з неї воду, тай робить так далі роботу, кладучи один „аркуш" на другий. Це все діти відносять до хати, а жінки розділюють аркуші та розкладають їх поодиноко, щоби сушилися на сонці. Коли аркуші висохнуть, вигладжують рапаві місця на них гладеньким каменем, вяжуть у вязанки та відсилають на торг.

Бамбусовий папір гарніший ніж рижовий, та зате його виріб треває довше. Як сирівця вживають молодесеньких бамбусових бил. Стинати мусять їх, заки ще випустять листя. Бамбусову билину розколять наздовж і сорок днів держать у вапні. Бамбус змякне, одначе задержить свою форму. Потім його в сніпках вимиють, знову покладуть у вапно та оставлять іще сорок днів. Тепер вибирають бамбус, відлуплюють зовнішні жовтаві волокна від внутрішніх білих. Білі вже зовсім мягкі, тому їх лише трохи обмиють і кидають у решета, щоби вимісити на папір. Жовтаві волокна тверді, мають у собі більше вапна та ще невідповідні для перерібки. Тому їх мішають, щоби квасилися до найближчої весни, бо лише за такий час можуть зовсім змякнути. На весну є теж більше води й можна ліпше вимити вапно та виробити ліпший рід паперу. Цей рід паперу й той з морвової кори вживають і нині для виробу паперових грошей, паперових парасоль, віялець, ріжних форм і прапорів, лямпіонів, цвітів і ін., що їм потрібне при похоронних обрядах, до хати або на свята.

Зпочатку ми говорили про фабрикацію паперу — це поправді не є фабрикація в правдивому розумінню слова, лише зовсім примітивний домашній промисл, для якого не треба й хати, бо вся робота відбувається під погідним небом, а лише тут і там, щоби їх занадто не припекло сонце, покладуть на кількох дручках стріху зі соломи або лопухів. Послугуються при цьому звичайними, простими привандалами. Колиж папір готовий, складають його на купу, вяжуть у вязки і кулі відносять його на базар і продають, як нпр. селяни продають яйця, сир, горох і ін. Всё однаково вже тисячі літ — як багато іншого в Китаю.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по покійнім моїм мужу Клементині Пихови в сумі $1,000. Також дякую урядникам і членам Братства, від. 48 У. Н. С., що віддали останню прислугу покійному в похороні. Взиваю вас, всіх Українців і Українки, вступати в члени У. Н. Союза, бо У. Н. Союз помагає в біді.

Юстина Пих,
Плейнс, Па.

DAYS OF YOUTH

Days of youth too swiftly fly,
Much to soon this splendid time is past;
All the hope and joy it brings,
Dims, unless we hold it fast.

Days of youth are future hopes;
As we sow, we shall so reap.
Let us pledge ourselves to youth,
Let us strive our pledge to keep.

Days of youth are treasures rare —
Will honor them in future days,
They will give a brighter light
Shining out along our ways.

Rosalie N. Hatala.

— Пане доктор, прошу зараз іти до моїх панів, бо дівчинка має горячку! — каже наймичка.

— А як високо? — питається лікар.

— На другому поверсі, — відповідає наймичка.

—o—

— Ну, якжеж тобі живеться в подружу?

— Чудово, — кажу тобі, маю жінку тиху, любу, спокійну...

— Що ти кажеш, а вона на таку не виглядає...

— Пст! бо вона там слухає під дверима!

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(75)

Як довго вони їхали в такій тривозі, Ґріддлі не міг числити. Часами він від напруження нервів впадав у якесь забуття й нічого не розумів, що кругом робиться. Пірати все плили мовчки. Ніхто з них не відпочивав, ні навіть не їв. Дедалі, вони все більше приглядалися лівому берегови ріки, стараючися разом з тим триматися ближче правого берега. Ґріддлі був у забуттю від втоми, коли несподівано почув несамовитий крик.

То пірат, який стояв на переді човна, закричав: „Там вони є! Вони там!" — показуючи рукою на лівий беріг ріки. „Налягайте на весла! Женіть що сили човен! Маємо лиш один ратунок: втекти від них!" закричав ватажок піратів. У тім часі на березі ріки появилися якісь дивні верхівці на дивних потворах. Вони один за другим спускалися в ріку й направлялися до човна. „Це горібси!" — закричав в ухо Ґріддлі Тор, „Краще згинути, ніж попастися до них у полон!"

Назустріч човнови неслися, пливучи на потворах, кілька горібсів. Пірати думали прорватися через їх ряди й утікати. Але горібси гнали човен, що було сили. Недалеко від горібсів один з піратів вистрілив у найближчого. Гучно загомонів стріл по ріці й луною відізвався в лісі, порушуючи тишу. Горібси цього стрілу не злякались, але відразу розпорошилися й почали оточувати перстенем човен. Пірати все частіше стрілювалися й убили вже кількох горібсів.

Але на зміну вбитим прибували все свіжі й свіжі сили страшних ворогів. Пірати не бачили, що в них упала з човна линва, яка довгою стяжкою тягнулася за ним. Один з горібсів схопив за ту линву, а за допомогу йому підплили ще кілька горібсів. Вони зі страшною силою й скорістю потягнули човен до одного берега ріки, а другі горібси почали човен закидати списами. Почувся страшний крик перемоги горібсів, який луною відбився ген далеко в лісі.